

ІННОВАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

© 2019 ДОБРОСКОК Ю. Б.

УДК 005.591.6:005.21:339.9
JEL: O30; L24

Доброскок Ю. Б. Інноваційна стратегія як основа розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємства

У статті вивчено різні інтерпретації визначення стратегії інноваційного розвитку підприємства. Досліджено основні проблеми формування ефективного механізму управління інноваційною діяльністю підприємства, яке здійснює зовнішньоекономічну діяльність (ЗЕД). Встановлено зв'язок між напрямками інноваційного розвитку підприємства зі складовими інтелектуального капіталу підприємства. Досліджено, що стратегічне управління – це комплекс дій, що забезпечують розробку та реалізацію місії підприємства, найважливіших ключових цілей організації та засобів їх досягнення, які забезпечують її розвиток в конкурентному та нестабільному зовнішньому середовищі. Виявлено, що інноваційна стратегія у ЗЕД підприємства в умовах швидкого розвитку сучасного ринку є основою його розвитку. Головною відмінністю інноваційного стратегічного управління є обов'язкова наявність новизни, передусім для даної організації, для галузі ринку, споживачів, країни в цілому. За своїм змістом інноваційна стратегія враховує основні базисні процеси в організації та в її зовнішньому середовищі, можливості зростання інноваційного потенціалу організації. Висновком є те, що кожне підприємство ставить перед собою, перш за все, питання розробки власної стратегії управління інноваційним розвитком. Вона повинна враховувати існуючі ресурси підприємства, сприяти забезпеченню системності в процесі розробки самої інноваційної стратегії, створювати умови для організації управління інноваціями та дозволяти сформувати ефективний інструментарій її реалізації. Результатом інноваційного розвитку ЗЕД підприємства будуть позитивні зміни, які матимуть інноваційну спрямованість.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, інноваційна стратегія, механізм управління інноваційною діяльністю, управлінське рішення, розвиток ЗЕД підприємства, стратегічне планування.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-11-93-98>

Рис.: 1. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 8.

Доброскок Юлія Борисівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародної економіки та менеджменту ЗЕД, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: Yuliya.dobroskok5@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5704-7107>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/R-7812-2018>

УДК 005.591.6:005.21:339.9
JEL: O30; L24

UDC 005.591.6:005.21:339.9
JEL: O30; L24

Доброскок Ю. Б. Инновационная стратегия как основа развития внешнеэкономической деятельности предприятия

В статье изучены различные интерпретации определения стратегии инновационного развития предприятия. Исследованы основные проблемы формирования эффективного механизма управления инновационной деятельностью предприятия, осуществляющего внешнеэкономическую деятельность (ВЭД). Установлена связь между направлениями инновационного развития предприятия с составляющими интеллектуально-капитала предприятия. Доказано, что стратегическое управление – это комплекс действий, обеспечивающих разработку и реализацию миссии предприятия, важнейших ключевых целей организации и средств их достижения, обеспечивающих её развитие в конкурентной и нестабильной внешней среде. Выведено, что инновационная стратегия в ВЭД предприятия в условиях быстрого развивающегося современного рынка является основой его развития. Главным отличием инновационного стратегического управления является обязательное наличие новизны, прежде всего для данной организации, для отрасли рынка, потребителей, страны в целом. По своему содержанию инновационная стратегия учитывает основные базисные процессы в организации и в её внешней среде, возможности роста инновационного потенциала организации. Выводом является то, что каждое предприятие ставит перед собой, прежде всего, вопрос разработки собственной стратегии управления инновационным развитием. Она должна учитывать существующие ресурсы предприятия, способствовать обеспечению системности в процессе разработки самой инновационной стратегии, создавать условия для организации управления инновациями и позволять сформировать эффективный инструментарий её реализации. Результатом инновационного развития ВЭД предприятия будут положительные изменения, имеющие инновационную направленность.

Ключевые слова: инновации, инновационная деятельность, инновационная стратегия, механизм управления инновационной деятельностью, управленческое решение, развитие ВЭД предприятия, стратегическое планирование.

Dobroskok Yu. B. Innovation Strategy as the Basis for the Development of Foreign Economic Activity of Enterprise

The article explores different interpretations of the definition of the enterprise's innovative development strategy. The main problems of forming an effective mechanism for managing the innovation activities of the enterprise's foreign economic activity (FEA) are researched. A relationship between the innovative development of enterprise with the components of the enterprise's intellectual capital is determined. It is proved that strategic management is a complex of actions that ensure the development and implementation of the enterprise's mission, the most important key goals of the organization and the means to achieve them, providing its development in a competitive and unstable external environment. It is identified that the innovation strategy in terms of the enterprise's FEA in the conditions of a rapidly developing modern market is the basis of its development. The main difference of innovative strategic management is the obligatory presence of novelty, especially for the organization in question, for the market industry, consumers, the country as a whole. In its content, the innovative strategy takes into account the basic processes in the organization and in its external environment, the possibilities of growing the innovative potential of the organization. The conclusion is that each enterprise considers, first of all, the issue of developing its own strategy for managing innovative development. It should take into account the existing resources of the enterprise, facilitate the systemity in the process of developing the most innovative strategy, create the conditions for the organization of innovation management and allow for the formation of an efficient instrumentarium to implement it. The result of the innovative development of the enterprise's FEA will be positive changes that have an innovative focus.

Keywords: innovations, innovative activity, innovation strategy, mechanism for management of innovative activity, managerial solution, development of the enterprise's FEA, strategic planning.

Рис.: 1. Табл.: 2. Библ.: 8.

Доброскок Юлія Борисовна – кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародної економіки і менеджмента ВЗД, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: Yuliya.dobroskok5@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5704-7107>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/R-7812-2018>

Fig.: 1. Tabl.: 2. Bibl.: 8.

Dobroskok Iuliia B. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of International Economics and Management FEA, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: Yuliya.dobroskok5@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5704-7107>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/R-7812-2018>

Через швидкі темпи інноваційного розвитку сучасного суспільства постає проблема ефективного функціонування діяльності підприємств на світових ринках. Націленість світових компаній на приєднання до сучасного високотехнологічного устрою змушує звернути увагу на впровадження інновацій, які, своєю чергою, повинні бути економічно і технологічно обґрунтованими. Ефективне використання інтелектуальних ресурсів, впровадження сучасних наукомістких технологій, розробки якісно нової продукції, створення інновацій забезпечують досягнення конкурентних переваг підприємства як на вітчизняному, так і на зарубіжному ринках.

Через це кожне підприємство, що виходить на зовнішні ринки, ставить перед собою, перш за все, питання розробки власної стратегії управління інноваційним розвитком. Вона повинна враховувати існуючі ресурси підприємства, сприяти забезпеченню системності в процесі розробки самої інноваційної стратегії, створювати умови для організації управління інноваціями та дозволяти сформулювати ефективний інструментарій її реалізації в умовах зовнішнього середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями інноваційної діяльності на різних рівнях ієрархії економіки та в умовах світового ринку займаються такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як: Амоша О., Бубенко П., Буркінський Б., Гальчинський А., Геєць В., Глазьев С., Гриньов А., Гриньова В., Грузнов І., Задорожний Г., Ільяшенко С., Кравченко С., Крістенсен К., Кузик Б., Льопа Р., Лапко О., Лепейко Т., Мешков А., Пономаренко В., Рейном М., Сазонець І., Семиноженко В., Твісс Б., Хобта В., Хучек М., Шумпетер Й., Яковець Ю. та інші.

Питання стратегії інноваційного розвитку розглядалися багатьма вченими. До найбільш відомих зарубіжних дослідників вказаної проблематики можна віднести: Й. Шумпетера, М. Бейкера, В. Медінського, Е. Терещенка, Р. Фатхутдінова та ін. Серед вітчизняних вчених слід відзначити тих, хто займається проблемами інноваційної діяльності на рівні суб'єктів господарювання: С. Аптекар, М. Білопольський, С. Ілляшенко, Н. Краснокутська, А. Турило, Е. Шацька, Н. Щепкіна, О. Кравченко, О. Князева, А. Гриньов, А. Ганієва, О. Кудирко та ін. Роботи цих авторів висвітлюють різні аспекти формування та реалізації стратегії інноваційного розвитку підприємства, проте питання формування стратегічного управління

інноваційним розвитком вітчизняних підприємств досліджено недостатньо, що зумовило актуальність дослідження.

Метою статті є вибір для підприємства напрямів інноваційної діяльності за допомогою узагальнення теоретичних положень щодо ролі інноваційних стратегій у функціонуванні підприємства в умовах світового ринку та відображення структурно-логічної схеми підготовки управлінського рішення.

Стратегія інноваційного розвитку підприємства передбачає насамперед створення конкурентних підприємства на внутрішньому та зовнішньому ринках за рахунок комбінування дій і методів управління інноваційною діяльністю.

Розглядаючи роль інновацій у підвищенні ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств, слід відмітити, що нововведення для підприємства виступають основою творчого процесу, який зумовлює зростання продуктивності праці та примноження кількості робочих місць.

Водночас, як слушно зазначається в роботі [4, с. 10], «щоб втримати конкурентоспроможну позицію, все більше підприємств розробляють нові бізнес-моделі, підкріплюючи свої нововведення стратегічним інструментарієм». Як відмічається у роботі [1, с. 19] високі місця у світових рейтингах конкурентоспроможності національних економік займають лише ті країни, видатні здобутки яких обумовлені залученням саме інноваційного чинника: Фінляндія, Велика Британія, Нідерланди, Сінгапур, Японія, США, Південна Корея, Ірландія. Тобто для більш ефективної реалізації своїх можливостей підприємства переходять від поодинокого освоєння впроваджень нововведень до масштабного комплексного процесу щодо генерування та впровадження інновацій, а саме, стають на шлях інноваційного розвитку.

Згрупуємо існуючі підходи вітчизняних науковців до визначення сутності стратегії інноваційного розвитку підприємства для кращого розуміння їх змісту (табл. 1).

Отже, мету стратегії інноваційного розвитку підприємства науковці визначають як: визначення основних і проміжних цілей підприємства, ефективне функціонування для досягнення цілей інноваційного розвитку в найкоротші терміни, впровадження в інноваційно активний розвиток, створення та впровадження нових продуктів, технологій тощо, забезпечення мети і завдань інноваційного розвитку.

Теоретико-методичні підходи до визначення сутності стратегії інноваційного розвитку підприємства

Автор/Джерело	Зміст
Шацька Е. Ш. [1, с. 12]	Стратегія інноваційного розвитку підприємства – це розробка системи планових дій, спрямованих на досягнення цілей інноваційного розвитку підприємства, шляхом створення сприятливого інноваційного середовища або вигідного пристосування до нього, базуючись на акумулюванні, використанні та оптимізації ресурсів підприємства, результатом чого має стати підвищення якості продукції, конкурентоздатності підприємства, зниження витрат
Щепкіна Н. М. [2, с. 9]	Стратегія інноваційного розвитку підприємства – це планування та реалізація заходів щодо досягнення поставлених цілей, виражених у конкретних числових параметрах. Ці заходи спрямовані на посилення ринкових позицій підприємства шляхом виготовлення та реалізації інноваційних продуктів, впровадження нових технологій і процесів
Кравченко О. О. [3, с. 17]	Стратегію інноваційного розвитку аграрних підприємств пропонується розглядати як систему планових і прогнозованих дій, спрямованих на використання повного інноваційно-технологічного циклу для досягнення певних цілей. Кожна обрана стратегія повинна пристосовуватися до умов, що змінюються
Князева О. А. [4, с. 3]	Стратегія інноваційного розвитку являє собою науково-обґрунтовану систему розвитку суб'єкта підприємницької діяльності, що, використовуючи наявний ресурсний потенціал, здатна забезпечити стабільний інноваційно активний розвиток суб'єкта в конкурентному середовищі
Гриньов А. В. [5, с. 10]	Стратегію інноваційного розвитку слід розглядати як систему довгострокових концептуальних установок розподілу ресурсів при зміні зовнішніх і внутрішніх умов функціонування
Ганієва А. Р. [6, с. 18]	Інноваційна стратегія визначена як спосіб досягнення цілей інноваційного розвитку підприємства, як сукупність певних дій, спрямованих на ефективне використання наявного інноваційного потенціалу підприємства з метою створення та впровадження нових продуктів, технологій, заходів організаційно-управлінського характеру, що сприяють розвиткові підприємства і суспільства в цілому
Кудирко О. М. [7, с. 120]	Інноваційна стратегія розглядається як розрахована на перспективу система дій суб'єкта економіки, що забезпечує реалізацію мети, завдань і пріоритетів моделі його інноваційного розвитку з урахуванням ендогенних і екзогенних факторів для досягнення ринкового успіху та набуття конкурентоспроможності

Наявність стратегічного управління при здійсненні ЗЕД на підприємстві передбачає:

- ✦ забезпечення готовності підприємства до використання можливостей на перспективу;
- ✦ мінімізацію ризиків та негативного впливу невизначеного середовища на діяльність підприємства;
- ✦ адаптацію до змін та умов зовнішнього оточення підприємства;
- ✦ стимулювання управлінців щодо реального впровадження ухвалених управлінських рішень на довгострокову перспективу;
- ✦ здійснення внутрішнього контролю щодо ЗЕД на підприємстві.

Видно, що науковці по-різному підходять до визначення ключової мети стратегії у ЗЕД підприємства, але в частині з них відсутня чітка мета, яка враховує інноваційну складову. Водночас сутність стратегії інноваційного розвитку підприємства визначають як: розробка системи планових дій, система планових і прогнозованих дій, науково обґрунтована система розвитку, система довгострокових концептуальних установок, спосіб досягнення

цілей інноваційного розвитку підприємства, розрахована на перспективу система дій. Незважаючи на велику розбіжність думок, більшість науковців визначають її через систему планових дій. Слід також відмітити, що хоча науковці по-різному називають стратегію: «стратегія інноваційного розвитку підприємства» або «інноваційна стратегія», але по суті визначають одне й те ж. Вважаємо, що вживання словосполучення «інноваційна стратегія» буде розкриватися в зовсім іншому сенсі – інноваційною буде сама стратегія будь-якого об'єкта, тобто принципово новими будуть підходи до її формування, розробки, впровадження тощо.

Процес стратегічного управління інноваційним розвитком ЗЕД підприємства необхідно розглядати з позицій конкретного підприємства залежно від виду його діяльності в конкретних економічних, політичних, правових та інших умовах. Становлення підприємства на шлях інноваційного розвитку потребує від нього дотримання в процесі функціонування таких принципів:

1. *Самоорганізації* – як самостійного забезпечення підтримання умов функціонування, тобто самопідтримки обміну ресурсами між елементами ви-

робничо-збутової системи підприємства, а також між підприємством і зовнішнім середовищем.

2. *Саморегуляції* – як коригування системи управління виробничо-збутовою діяльністю підприємства відповідно до змін умов функціонування.

3. *Саморозвитку* – як самостійного забезпечення умов тривалого виживання та розвитку підприємства (відповідно до його місії та прийнятої мотивації діяльності).

4. *Адаптивності* – як прагнення до підтримання певного балансу зовнішніх і внутрішніх можливостей розвитку (внутрішніх спонукальних мотивів діяльності підприємства і зовнішніх, що генеруються ринковим середовищем).

5. *Динамічності* – як активного приведення у відповідність цілей і спонукальних мотивів діяльності підприємства (у тому числі його власників, менеджерів, фахівців, працівників). За цими принципами має функціонувати та система стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства. Інновації в поєднанні з професійним менеджментом у сучасній світовій економіці стають основою поліпшення конкурентоспроможності продукції, засобів і механізмів управління технологічними, економічними, соціальними процесами [7, с. 57].

При формуванні інноваційної стратегії ЗЕД підприємства треба звернути увагу на такі *функції* підприємства:

- ✦ реалізація потенціалу, закладеного у кожній формі власності та господарювання, забезпечення конкуренції та співпраці між ними у справі використання інноваційного потенціалу при виході з економічної кризи на шлях економічного зростання;
- ✦ забезпечення збалансованості та внутрішньовиробничої пропорційності між структурними ланками виробництва на інноваційній основі;
- ✦ додержання стійких стимулів підприємців, менеджерів, працівників і колективів у створенні якісно нових технологій, форм організації виробництва, маркетингового обслуговування, реалізації кваліфікації та творчого потенціалу всіх суб'єктів відтворення;
- ✦ створення рівних економічних умов для реалізації соціально-економічного потенціалу кожної фірми та суб'єкта власності й господарювання в організації ефективного інноваційного процесу.

Формування заходів, здатних значно активізувати інноваційну активність підприємств у сучасних умовах світових ринків, є одним із першочергових завдань.

Дія реалізації інноваційних програм і поступового переходу до інноваційного типу розширеного відтворення необхідна адекватна цьому система

організації з обґрунтованою структурою форм, які повинні знаходитися в постійному взаємозв'язку, єдності та взаємодії.

Функціонування кожного елемента інноваційної системи і взаємозв'язок між ними будуються на принципах організації: спеціалізації, пропорційності, поєднання самоорганізації та державного регулювання, матеріальної зацікавленості, комерційного розрахунку [8, с. 96].

Концепція стратегічного управління інноваційним розвитком ЗЕД підприємства буде полягати в такому:

- ✦ розкрити сутність і зміст таких категорій, як стратегічне управління, стратегія інноваційного розвитку підприємства, інновація підприємства, інноваційний розвиток ЗЕД підприємства;
- ✦ визначити об'єкт і предмет наукових досліджень у сфері стратегічного управління інноваційним розвитком ЗЕД підприємства;
- ✦ на підставі сутнісного змісту зазначених категорій визначити можливі напрями інноваційного розвитку ЗЕД підприємства;
- ✦ встановити взаємозв'язок напрямів інноваційного розвитку ЗЕД підприємства зі складовими інтелектуального капіталу підприємства;
- ✦ визначити принципи стратегічного управління інноваційним розвитком ЗЕД підприємства;
- ✦ розробити систему стратегій інноваційного розвитку ЗЕД підприємства з урахуванням напрямків інноваційного розвитку та їх взаємозв'язку зі складовими інтелектуального капіталу підприємства;
- ✦ обґрунтувати систему оціночних показників та індикаторів інноваційного розвитку ЗЕД підприємства;
- ✦ розробити ефективний організаційно-економічний механізм управління інноваційним розвитком ЗЕД підприємства.

Також доцільним буде навести авторську позицію стосовно трактування категорії «інноваційний розвиток ЗЕД підприємства» – революційний або еволюційний процес інноватизації підприємства, що здійснює зовнішньоекономічну діяльність, за рахунок ефективного використання як власних так і залучених інтелектуальних ресурсів, і характеризується прогресивною зміною його якісного стану.

Виходячи із сутності та змісту категорії «інновація підприємства» можна сформулювати основні *напрями* інноваційного розвитку ЗЕД підприємства:

- ✦ *продуктовий*, спрямований на розробку та/або впровадження нового продукту (товару, послуги) або суттєвого вдосконалення існуючого;

- ✦ *організаційний*, спрямований на розробку та/або впровадження нового організаційного методу або значного вдосконалення існуючого;
- ✦ *технологічний*, спрямований на розробку та/або впровадження нового процесу (технології) або значного вдосконалення існуючого;
- ✦ *ринковий*, спрямований на розробку та/або впровадження нових методів маркетингу;
- ✦ *ресурсний*, спрямований на ефективне використання власних та/або залучених інтелектуальних ресурсів і людського інтелектуального капіталу.

Такий підхід до визначення напрямів інноваційного розвитку ЗЕД підприємства за своїм змістом і структурою дозволяє зробити логічне припущення щодо тісного зв'язку зі складовими інтелектуального капіталу підприємства (рис. 1).

Зазвичай, при розробці стратегій враховують їх залежність від стадій життєвого циклу підприємства. У нашому випадку буде доцільніше й логічніше визначити напрями інноваційного розвитку ЗЕД підприємства з урахуванням стратегії розвитку інтелектуальних ресурсів залежно від виду його економічного розвитку (табл. 2).

Формування підходу до стратегічного управління інноваційним розвитком ЗЕД підприємства на основі системному підходу обґрунтовується наявністю та взаємозв'язком інноваційного, економічного та інтелектуального секторів діяльності підприємства.

Реалізація інноваційної стратегії потребує створення відповідної системи управління, гнучкої та здатної найефективніше використовувати кваліфікаційний потенціал персоналу підприємства, швидко перебудовуватись і жорстко контролювати терміни виконання та якість робіт. При цьому треба врахувати, що інноваційна стратегія ЗЕД підприємства повинна визначатися обсягом і характером наявних ресурсів, а також досягнутими позиціями та загаль-

ногосподарською структурою. Формування інноваційної стратегії здійснюється під впливом таких чинників, як прискорення прогресу в інноваціях та в наукових дослідженнях і технологіях. Вирішальне значення також при цьому має коливання та зміна попиту на товари та послуги [4, с. 5].

ВИСНОВКИ

Отже, розробивши комбінацію напрямів інноваційного розвитку ЗЕД підприємства, можна отримати алгоритм, який дозволяє визначити довгострокові цілі інноваційних стратегій, звертаючи увагу на існуючі інтелектуальні ресурси та вид економічного розвитку підприємства. Даний підхід до формування стратегії інноваційного розвитку ЗЕД підприємства є комплексним, системним та ефективно діє у всіх сферах діяльності організації. Результатом інноваційного розвитку ЗЕД підприємства будуть зміни в позитивному напрямку, які матимуть інноваційну спрямованість. Залежно від напрямку дій, кількості власних і залучених ресурсів та існуючої інтелектуальної спроможності діючого колективу підприємства ця спрямованість може бути революційною або еволюційною. Поєднання напрямів інноваційного розвитку зі складовими інтелектуального капіталу підприємства забезпечить досягнення короткострокових і довгострокових цілей організації, спрямованих на збільшення прибутку.

Таким чином, важливою частиною успішного функціонування ЗЕД підприємства є мобілізація використання науково-технічного, виробничо-технологічного, фінансово-економічного, соціального й організаційного потенціалу підприємства у визначених напрямках, що забезпечують достатню кількість конкурентних переваг, а також є наслідком правильно обраної інноваційної стратегії та водночас ефективним механізмом стратегічного управління. ■

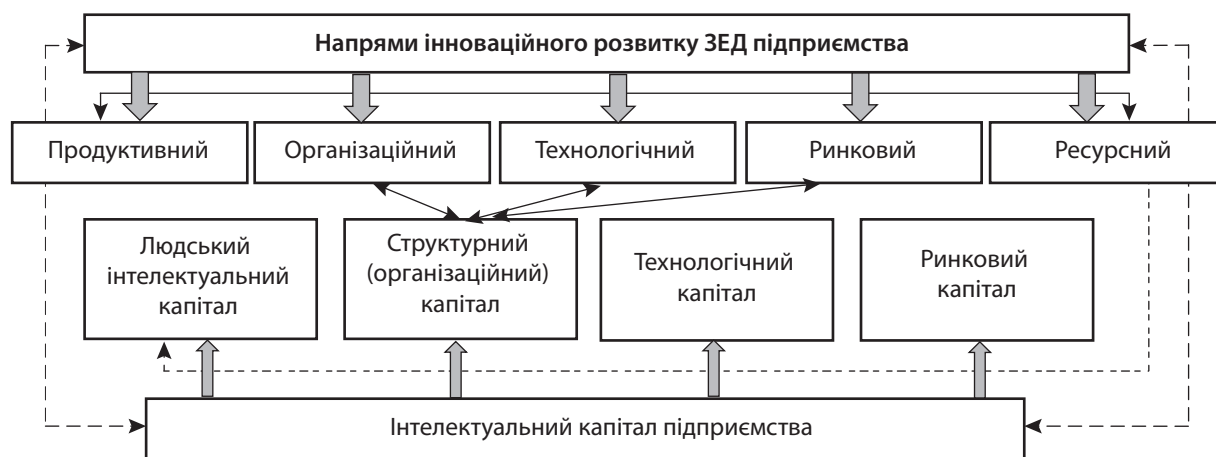

Рис. 1. Взаємозв'язок напрямів інноваційного розвитку ЗЕД підприємства зі складовими інтелектуального капіталу підприємства

Залежність напрямів інноваційного розвитку ЗЕД підприємства від виду його економічного розвитку та стратегії розвитку інтелектуальних ресурсів

Вид економічного розвитку підприємства	Стратегія розвитку інтелектуальних ресурсів підприємства (ІРП)	Напрями інноваційного розвитку підприємства
Утворення підприємства	Забезпечення достатнього обсягу інтелектуальних ресурсів, визначення пріоритетних напрямків їх використання	Організаційний, ресурсний
Економічне зростання	Формування інтелектуальних ресурсів, ефективне використання ІРП, формування системи їх саморозвитку	Технологічний, продуктовий, ринковий
Економічна стабільність	Розширення напрямків використання ІРП, удосконалення системи їх саморозвитку	Технологічний, продуктовий, ринковий
Економічне падіння	Диверсифікація напрямків використання ІРП, що дають змогу зберегти наявні позиції	Організаційний, ресурсний, ринковий
Розвиток без прибутку і збитку	Диверсифікація напрямків використання ІРП, що дають змогу отримати додатковий дохід	Технологічний, ринковий
Розвиток зі збитком		Організаційний, ресурсний
Криза (банкрутство)	Диверсифікація напрямків використання ІРП, що дають змогу вийти з кризи та запобігти банкрутству	Організаційний, ресурсний
Ліквідація підприємства	Реалізація інтелектуальних ресурсів, активів і продуктів, які можуть бути реалізовані	Організаційний, ресурсний, ринковий

ЛІТЕРАТУРА

1. Шацька Е. Ш. Стратегія інноваційного розвитку підприємств виноградарства і плідництва Автономної Республіки Крим : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Суми, 2010. 22 с.

2. Щепкіна Н. М. Стратегія інноваційного розвитку підприємств металургійної промисловості : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Маріуполь, 2010. 22 с.

3. Кравченко О. О. Інноваційний розвиток та структурні зміни в економіці : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.01. Київ, 2011. 21 с.

4. Князєва О. А. Інноваційний розвиток підприємств поштового зв'язку: теорія, методологія, практика : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Одеса, 2010. 31 с.

5. Гриньов А. В. Стратегія інноваційного розвитку підприємства : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.06.01. Донецьк, 2004. 37 с.

6. Ганієва А. Р. Формування інноваційної стратегії розвитку підприємств целюлозно-паперової промисловості : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.06.01. Київ, 2005. 21 с.

7. Кудирко О. М. Формування економічної стратегії інноваційного розвитку підприємств харчової промисловості : дис. ... канд. екон. наук : 08.06.01. Київ, 2005. 253 с.

8. Корнух О. В., Корнух О. В. Інтелектуальний капітал – основа інноватизації, ефективності і корпоративної стратегії підприємства. Кривий Ріг, 2012. 228 с.

REFERENCES

Haniieva, A. R. "Formuvannia innovatsiinoi stratehii rozvytku pidpriemstv tselulozno-paperovoi promyslovosti" [Formation of Innovative Strategy for the Development of the Pulp

and Paper Industry]. *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : 08.06.01, 2005.*

Hrynyov, A. V. "Stratehiia innovatsiinoho rozvytku pidpriemstva" [Strategy of Innovative Development of the Enterprise]: *avtoref. dys. ... d-ra ekon. nauk : 08.06.01, 2004.*

Kniazieva, O. A. "Innovatsiinyi rozvytok pidpriemstv poshtovoho zviyazku: teoriia, metodolohiia, praktyka" [Innovative Development of Postal Companies: Theory, Methodology, Practice]: *avtoref. dys. ... d-ra ekon. nauk : 08.00.04, 2010.*

Kornukh, O. V., and Kornukh, O. V. *Intelektualnyi kapital – osnova innovatyzatsii, efektyvnosti i korporatyvnoi stratehii pidpriemstva* [Intellectual Capital is the Basis of Enterprise Innovation, Efficiency and Corporate Strategy]. Kryvyi Rih, 2012.

Kravchenko, O. O. "Innovatsiinyi rozvytok ta strukturni zminy v ekonomitsi" [Innovative Development and Structural Changes in the Economy]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.01, 2011.*

Kudyрко, O. M. "Formuvannia ekonomichnoi stratehii innovatsiinoho rozvytku pidpriemstv kharchovoi promyslovosti" [Formation of Economic Strategy of Innovative Development of Food Industry Enterprises]: *dys. ... kand. ekon. nauk : 08.06.01, 2005.*

Shatska, E. Sh. "Stratehiia innovatsiinoho rozvytku pidpriemstv vynohradarstva i plodivnytstva Avtonomnoi Respubliky Krym" [Strategy of Innovative Development of the Enterprises of Viticulture and Fruit-growing of the Autonomous Republic of Crimea]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.04, 2010.*

Shchepkina, N. M. "Stratehiia innovatsiinoho rozvytku pidpriemstv metalurhiinoi promyslovosti" [Strategy for Innovative Development of Metallurgical Enterprises]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.04, 2010.*